

Gosztonyi János

Csendélet fehérben, feketében

Ma tizenhat éve

– Ennyit?

Bercerk néni valósággal visszadobta a pénzt.

– Maga úgy látszik, nem tudja, milyen munka ez az enyém! És ráadásul hárman vagyunk.

Anya napok óta élénk kiáltozást hall. „Esti Újság... Esti Újság!” A dolog annál rejtélyesebb, mert ő maga is tudja: a nemlétező lapot nemlétező rikancs kínálja. Mi sem sejtjük, mit jelent, ha egy nagyothalló, idős asszony kezd élénken hallani valamit, amit senki más nem hall.

Rendszeresen él, étkezik, pihen. Egyszer egy héten römipartija van. Más öregasszonyokkal ebédel nap mint nap, ott, ahol megszokta.

A 79-es esztendő első vasárnapján viharos szél fúj. Anyával ketten mégis nekivágunk. A megszkott kosztolóhely a cél, a Nagykörúton. Feleségem és kisfiam ilyen ítéletidőben nem kockáztatja az utat.

Hazafelé jövet anya erős fejfájásról panaszkodik. Homloka mögött hasogatás s az „Esti Újság” kiáltáson túl másféle lármák. Katonásan lépdel mellettem a szélben. Karonfogom: alig szorul segítség-re. Vékony, kortól itt-ott megfacsart testében, 82 esztendőös létére, bámulatosan sok az erő.

– Van fogalmuk – terjeszti ki feleségemre is a párbeszédet Bercerk néni –, mi az, egy hullát felöltöztetni? Többnapos, mire megkapom, egész ki van merevedve. Míg arra a halotti ruha felmegy... s ráadásul közben kiesik belőle ez, az...

Szégyenkezve s bocsánatkérően kapom elő a tárcám.

– Bocsásson meg, de tájékozatlanok vagyunk. Mennyi a... taksa?

Anya arcán, megszokott délutáni pihenője után, kis ferde fintor. S amint fölkel, nem tud rendesen kilépni. Apró csosszanásokkal halad, kísérni kell. A beszéd nehezeére esik, de érthető. Azt kéri:

hallgattassuk el az újságost, aki tűrhetetlenül lármázik, mégsem képes túladni újságjain.

Anyám orvosát, régi barátunkat hívjuk. Félórán belül ott van. Azt mondja ki, amit magunk is sejtünk: enyhe szélütés. A kórházi kivizsgálás, kezelés szükségesnek látszik. Másnap reggelre kérjük a mentőket.

– Kettőszáz forintnál kezdődik – mondja Bercerk néni, és megvetően szemléli, ahogyan a visszavetett összeget toldozgatom.

A szokások ismeretében temetés előtt mindenféle pénzeket vettünk magunkhoz, s most egyszeriben szorongani kezdünk, hogy rosszul számítottunk, s a pénzből nem futja majd.

Bercerk néni így nem kaphatja meg a teljes kétszázát, noha hárman van. Soha, míg a Naprendszer áll, meg nem tudjuk: milyen hangulatban öltözteték aznap a halottakat.

Orvosunk távozása után iszonyatos éjszaka szakad ránk. Az addig enyhe jelenségek valamely erőszakos borzalommá egyesülnek, s az, mintha leszámolnivalója támadt volna vele, rázza, dobálja anyám testét. Szenvedélyes, dühödt, életre törő támadás, nem csodálkoznánk, ha már azon az éjen céljához érne. De anya kiállja a féktelen rohamot, hajnalra el is szenderedik.

Az első világhágnál látjuk, hogy a baj tért nyert. A beszéd nehezült, a bal kar s a kéz megbénult, általában baloldalt keletkeztek valamiféle bomlások, gyengeségek.

– Meg fogok halni – szepegi kicsit öreges önsajnálattal, amikor észleli, hogy némely pontokon megszünt testében az engedelem. A kijelentés, a valóságos helyzet szorongatásához képest, szinte hamisan hangzik.

– Mint mindnyájan – mondom ingerülten. – Küzdj!

Ez a rögeszme valahol, tán a német lágéban ragadt rám, hogy a halál olyasvalaki, aki ellen küzdeni kell és lehetséges.

A felszólítás különben teljesen fölösleges. Erős szálakkal kapcsolódik az élethez. Pillanatig sem kétséges, hogy küzdeni fog. És jól szedje össze az erejét az a valaki vagy valami, ha vele végezni akar.

Derűs, sokat látott mentők jönnek érte reggel. Úgy emelik, akár a pelyhet, kicsit még tréfálnak is... de azért én egyre látom őket, amint hosszú sor ilyen öregasszonyt emelnek ki otthonából, derűs kötelességtudással, „gólya viszi a fiát”-fogással, jól tudva közben, hogy nincs visszatérés.

S amíg mi iparkodunk anyával úgy elhagyni a lakást, mint akik biztosak abban, hogy még visszatér oda, kisfiam fejszoválvá áll a háttérben, s így szól éles gyerekhangján:

– Nem jön ez már vissza! – s kis mutatóujjával lefele bökdös, szimatol. – Ibolya!

Mielőtt a mentőautó hordágyára kerülne, egy pillanatig felülről látom őt. Feleségemnek támaszkodva, ütöten áll ott. Kevés haja csapzott, összetapadt. Köznapokon parókat hordott, s diszkrétén s kicsit ügyetlenül rúszozta a száját.

Nem az első súlyos betegség életében. De eddig mindannyiszor tulajdon lábán vonult a küzdelemben. Most először viszik.

Már a mentőautó hordágyán fekszik. Ülök mellette. A kezét fogom. Milyen rideg, nyútt ez a pokróc, amellyel betakarták. Milyen közmondásba illően durva.

Próbálunk meghittten egymásra mosolyogni.

Az én családom kiveszett, kipusztították. Feleségem rokonai külföldön élnek. Csöndes temetést akarunk. Nem küldtünk értesítést senkinek, újságban az időpontot nem közöltük. Kisfiamat a szomszédokra bízva ketten ülünk a taxiba. Nem kezdek „kozmautcázni”, körülírni...

– A rákoskeresztúri zsidó temetőbe – mondom a sofőrnek.

Első látogatásunk alkalmával meglepően jó állapotban találjuk anyát. Az a két szál vastag deszka az ágya szélén szinte feleslegesnek tűnik. Nyilván arra szolgálnak, hogy újabb roham esetén ne zuhanjon a kőre. Orvosunk már első alkalommal jelezte: a baj egyik jellemzője bizonyos folyamatoság. Sajnos. (Ez a „sajnos” az ő szavajárása.)

Reggeli érdeklődő telefonjainkra rendre megnyugtató válaszokat kapunk. A délutáni látogatások során tapasztaljuk, hogy még így, mozgáské-

telenül is sikerült valamennyire a társaság közép-pontjává válnia. Azt igen szereti. Színesen, kicsit hencegően főleg rólunk, a családjáról beszél.

A kórterem meglepően hamar szerveződik kis társadalommá. Ugyanazok az emberek, akik a hétköznapi életben minden semmiségre felmordulnak, itt figyelemmel és türelemmel fordulnak egymás felé.

Azt mondják: anya minden éjszaka fölkelne, s elindulna haza, hozzánk, ha a deszkák meg nem akadályoznák.

Bercerk nénitől kilépve egy várakozóhelyiségbe jutunk.

Minden romlik, málladozik ebben a temetőben. Olyan halott világ ez, mintha temetésére várna maga is.

– Mi rendeztük el a koszorúkat, virágokat, mi ravataloztuk fel a megboldogultat.

Éhes tekintetű, jellegtelen ember áll előttem, s amikor engedelmesen a zsebemhez nyúlok, gyorsan hozzáteszi:

– Hárman vagyunk.

Alig volt virág, alig volt már anya, mit csinálhattak ezek hárman? A zseb jótékony rejtekében oda lapozok még egy barna bankót a neki szánt összeghez (a barnákat külön raktam), és odaadom. Köszöni, de nem igazán.

És máris egy másik férfiú néz ránk biztatóan és bennfentesen. Lehet, hogy az iménti ikertestvére, vagy ő maga pördült meg észrevétlenül. Elértem segítőkészségét, s kérдем tőle:

– Ha megmondaná... mennyit illik adni a rabbinak?

– Ő természetesen nem kér semennyit... de hát mivel ő egy Valaki, hát nem tanácsolnám, hogy öt-száz alatt megpróbálják.

Háromszázra számítottunk.

– S a főkéntornak minimum háromszázötven – folytatja könnyörtelenül. – Micsoda hang! Majd csak figyeljék!

Önként távolodik, így adja értésünkre, hogy ő maga nem számít külön juttatásra. Bár ha utána vetném magam...

Kevés a jól képzett betegápoló. A pénzhétségnél csak a közömbösség nagyobb. Az embernek hamarosan az a benyomása támad, mintha a személyzet kedélyes biztatása-korholása közben maguk a betegek ápolnák egymást.

Anya járóképtelen. Szükségét az ágyban kell elvégeznie.

Úgynevezett „előkészítő beszélgetés”-t folytatunk a rabbival. Jegyzeteket készít a búcsúztatáshoz. Ez majd a ravatalozóban, fél kettőkor hangzik el.

Előre adjam a pénzt, vagy amikor érdeklődése véget ér? Fészkelődöm. Anyám héber nevének csak egyik tagja jut eszembe. Ő ezen fennakad, de rögtön napirendre tér. Szeretném, ha rövid lenne, s lehetőleg kenetmentes, s ez óhaj nyomatékaul a legrosszabb pillanatban, szó közben csúsztatom íróasztala szélére, a legnagyobb s egyetlen lila bankót, amely velünk van. Restelkedve, amiért nincs nálam boríték.

Idétlen gesztusom fölött is napirendre tér. Nem nyúl a pénzért. Míg mi a szobában vagyunk, biztosan nem veszi el. Hagyja, hadd heverjen. Talán még most is ott van.

A látogatások kötött időpontját nem kell feltétlenül betartani. Így mindennap legalább egyszer láthatom őt. A két deszka miatt széket kell húznom az ágyhoz. (Övé, az ajtótól tizennyolc lépés, jobbról a negyedik.)

Próbálok mindenféle hasznos cselekvést végezni. Először is gondosan felhúzzom az óráját. Úgy érzem, amíg az a kis óra jár, addig futja az ő idejéből. Hallgatom panaszait, megfigyeléseit, kis kórtermi pletykáit. Beszámolok a magunk köznapjairól, valamiképpen mindig éreztetve az ő hiányát. Nem hat teljesen igazul, pedig igaz.

A kezét fogom. Karját elgyötörték az injekciók. Párnáját igazítom, tevékenységeim téra hamar kimerül. Ha olyasmit kér, amiért pár percre elmehetnek, akár le az utcára, valósággal megkönnyebbülök, mert ezzel is telik a látogatási idő. S amint végre távozhatom tőle, nyomban arra vágyom, hogy visszatérhessek az ágya mellé, s legalább azzal áltassam magam, hogy küzdök érte.

Szórványos adataimból a rabbi emberi hangú búcsúztatót kerekít. Szívhez és személyhez szólót. Ez kissé meglep. Személyesnek hitt dolgainkban, úgy látszik, több az általánosság, mintsem gondolnánk. Ebből élnek a planétások és a temetkezők.

A ravatalozóban öreg bejárónők sírdogál, s egy régi barát nő, akivel anya egykorú volt. Eljöttek „főpróbát” tartani.

A rabbi szép és képességes ember. A kántor hangja érces. A jobb zsebemben már csak két ötvenest tapintok. Lehet, hogy ennyiért nem is fogják elföldelni?

Igaz barátunk, az orvos azt mondja pár nappal anya halála után:

– Amikor az első rohamból kezdett felépülni... akkoriban – egyszer csak – földadta a küzdelmet.

Ellent akarok mondani... bizonykodni szeretnék, hogy nem lehet így... de eszembe jut, amikor a viszonylag közömbös pillanatban, hirtelen azt mondta:

– Az a baj, hogy én még vagyok.

Rosszul lepleztem, hogy nem csupán *muzáj* távoznom az ágya mellől, de *szívesen* is teszem. Megérezte, hogy a szakadás, amit távozása kis körünkben okozott, minden ellenkező tartalmú ágálás ellenére gyógyulóban van, kicsit már be is forradt? És már visszatérnie sincs igazán hová? De hát akkor... a következtetés messzire vezet: van, ahol a véneket kopár tájakra hordják meghalni. Mi, kultúr-emberek még a cipeléssel sem bajlódunk. Mi elidegenedünk, s megteremtjük a kopár tájat körülötünk.

A sírásók már várnak az előkészített terepen. Apám sírját bontottuk ki. Hadd nyugodjanak együtt, akik szerették egymást. Meg olcsóbb is így.

A koporsót targonca hozza. A két egyházi férfiú kíséri. A targonca mellett új szereplő, újabb határozott igény. Az eddigiekből okulva így teszem fel a kérdést:

– Hányan vannak?

A targoncás elnémul ennyi körmönfont ravaszágtól, aztán rekedten mondja:

– Egyedül... vagyunk.

Kínlódik. Szeretne legalább arra a pár pillanatra több emberré hasadni. Miért nincs ő hárman? Vagy legalább ketten? Hát ezért olyan az élet, amilyen, mert valaki nem képes többen lenni?!

A két ötvenest a sírásóknak tartogatom. Feleségem retiküljéből kapargatunk össze némi fém pénzt s egy papírhúszast. Ezt kapja. Morog.

Soha nem hittem volna, hogy anyám temetésén el fogok mosolyodni.

– A gyógytornász goromba velem – mondja egyik nap anyám. – Gyönyörű fiatal nő, de goromba. Pedig én igyekszem.

A javulás oly határozott, hogy már gyógytornász jár hozzá, s az ágyszéli deszkák is eltűntek.

– Ez olyan tornatanári modor. Finomkodva nem lehet edződni...

– Meg kéne keresned. Ha kap valamit, talán kedvesebb lesz hozzám.

Az éjjeliszekrényen a kisfiam fotója. Mellette pohár víz, fél bögre tea, pár keksz, némi virág. Egyre inkább az a benyomásom, hogy a nap minden szabad percében rólunk lehet szó. S a különféle jellemű és sorsú betegek kezdik unni családi harmóniánkat.

– Zsófi főnővér is goromba. Mintha kaszárnyában volnánk....

– És még ő a legjobb! – mondja orvos barátunk, amikor a dolgot szóvá teszem. – Pár éve olyan ápolószemélyzetünk volt, hogy Zsófitól szabadulni akartunk. S mit tesz isten és a viszonylagosság? Pimasz és trehány, de jelenleg, sajnos, ő a leghasználhatóbb.

– Mintha arról lett volna szó, hogy ebben a társadalmi rendben ez úgy történik majd... vagyis kialakul egy embertípus... az öntudat magasabb fokán...

– Ott tartunk, sajnos, hogy a dolog nemcsak elmaradt, de éppen megfordítva történt.

A targoncás odébbállt új fuvarért, a négy sírásók lebocsátották a koporsót. Most a gödörből kihányt földkupacon várakoznak, egyre mélyebben. A föld nehéz, nedves, agyagos. Ráadásul a téli eső is elered, hidegen, túhegyesen. Mihez kezdek én itt a maradék ötveneseimmel? A két idős asszony nehezen jár, ide már nem követtek. Kérjek kölcsön a papoktól? Rövid áldás, rövid ének, kurta elköszönés, s szoknyájukat felfogva már lábolnak is vissza a következő ügyfélhez.

Most jönnének a legszebb szolgáltatások, kórus, egyéb hókuszpókusz. Talán az a sírásó sem volna zöld tréningruhában, ha a felső osztályú tarifát fizetjük. De anya neheztelne a legjobban, ha a pénzt gázszipompára pazarolnánk.

A sírásók állnak és várnak. Lehet, hogy *addig* el se kezdik, s így álldogálunk az idők végezetéig? Amíg a targoncától a sírig emelték, egyszer már csaknem elejtették a koporsót. Úgy kellett utána kapni. A könnyű tető lebillent, s csaknem megláttam holtában anyámat. Pár napja, amikor a halottkém kínált módot erre, akkor is megköszöntem, és nemet mondtam. A borraivalót azért persze odaadtam. Hogy miért? Talán, hogy bánjon vele szelíden.

Borraivalót és tán minden egyebet azért adunk, hogy bánjanak velünk szelídebben.

Milyen jól jönne most az a százás, amelyet a halottkém kapott.

Már felvetődik, hogy anya valamelyik héten hazatér. A bal oldali bénaság dacára képes lesz némi helyváltoztatásra. Bal karja, keze, csekély mértékben, de használható. A rendszeres ápolásra, ágytálazásra viszont teljes hátralévő életében rászorul...

Már nem is minden reggel telefonálunk.

S akkor, egyik délután a szokott időben, a szokott tizennyolcat lépve – egy teljesen hűdött, idegen lényt pillantok meg az ágyban. Bal kezem rémülten az arcomhoz kapom, tenyerem megtapad a szám sarkán.

Mindenki figyel. Tudták, hogy jövök, vártak, de addig-addig tanakodtak, hogyan oldják meg ezt a pillanatot, míg eljött. Hallom, ahogyan mondják mellettem, mögöttem.

– Újabb roham... éjjel... kiáltozás. Kettőnket szólongatott szüntelenül. Senkit sem hagyott aludni. Hajnalra elment a beszéd. Elhagyta örökre a szó. Nyelni nem tud, tehát táplálkozni sem...

Látom, hogy megismer. Tisztán látom. Azt kérdi, némán:

– Hát most mit szólsz?

És sírni kezd.

És most valahára eljutok a tömény részvét állapotáig, s e hangtalan sírás iszonya örökre megtapad bennem.

Figyelmeztetés volt, vagy csak véletlenül billent meg a könnyű koporsó? Az ilyen túl csöndes, visszafogott temetéseken tartani lehet tőle, hogy az anyagi juttatás is visszafogott lesz. Nadrágzsebemben még egy facér fémtizes. De ha ezt hozzáteszem, csak rosszabb, mert büntudatról árulkodik. Különben is: minek vannak négyen? Azt a zöldet már igazán nem kellett volna a kocsmából idecsődíteni.

Tulajdonképpen mi ketten is behantolhatnánk a sírt! Rendjén volna, ha magunk hantolnánk el halottainkat! Milyen zavartalan, személyes búcsúk lehetnének azok. Mivégre ez a sok közbeiktatott szolgáltatás, ingerültség, mohóság?

Valami dobban. Az első göröngy a koporsón. Jó fiúk ezek, mégiscsak elkezdtek. Mennyi lehet a fizetésük? Mire futhatja abból? Ha az ő sorsuk len-

ne az én sorsom (s miért ne lehetne?) – én talán nem innék? És tán nem várnám ilyen feszülten a rávalót?
Mit ellenségeskedem hát velük?

Végjáték... de földadni nem lehet, reménykedni pedig ésszerűtlen. Az elkövetkező tíz végtelen nap folyamán pillanatra sem bukkan fel többé a minden nagy bajba vezető utat szegélyező ostoba remény.

Ennivalóra már nincs szüksége. Mesterségesen táplálják. A gyógyszerektől kábult, de tekintete elámulja: mindenről tud, ami vele történik.

Kívánságait nem képes közölni. Ha kitalálom, amit szeretne, szemhunyással hagyja helyben. Olykor hosszan találgatok. Felragyog a szeme. Igen, azt akarta, hogy a párnáját igazítsam. Alig van már mit cselekedjem. Az órát rendre felhúszom, de már oly sűrűn nyúlok az óráért, hogy nincs rajta semmi húznivaló.

Betegek távoznak, újak jönnek. Jóindulatúak, segítőkészek, de az a társaság, amelyikkel itt öt hete kezdett valamiféle utóéletet, lassan lecserelődött. Ezek az újak már nem tudják meg soha – ki ő, ki vagyok én, micsoda világsoda az ő unokája meg minden.

A célszerűség szempontjából anya már csak foglalta az ágyat. Az Orvos kivételével mindenkinek terhére van. Önmagának talán a leginkább. Félig tátott szájában sivatagi szárazság. Testén felfekvések. Kényszerű némasága folytán nem jut megkönnyebbüléshez.

Szomjas? Nem tud inni. Többször megpróbáljuk. Nem sikerül. Ami egyszer így lebomlott, nem épül fel soha többé.

Az elakadt korty szemmel követhető. Csillan ott, ahol el kéne tűnnie, szétterül, elbolyong. Hát ez a bámulatos, tökéletes szerkezet, ami egy ember, ennyire tönkrejuthat?

Tisztában vagyunk-e a helyzettel, kérdi tőlünk az Orvos. Bólintunk. Kevés szóval elmondja, ami a következő napokban történni fog. A helyzet leegyszerűsödött. Csak már ne kéne tovább kínlódnia! A dolgok jelen rendje szerint azonban az ilyen kívánságoknak nem lehet foganatjuk.

Ímmel-ámmal folyik a lapátolás. A főkolompos markába csúsztatom, amit annyira áhít, hátha a két darab bankó érintése megcsalja. – Meddő ügyködés. Nem bízsa magát kérges ujjbegyére. Megnézi, amit kapott. Aztán rám néz, újra vissza a tenyére.

rébe. Igen, jól látja, csak annyi. És nézheti akár, amíg az Utolsó Ítélet harsonái meg nem szólalnak, két darab barnánál az bizony nem lesz több.

Ugye jól fél ő az ilyen magukba vonult kamara-temetkezőktől?

És mintha még ebben a végzetes szakaszban, ha nem javul is, de állandósulni látszik az állapota. Már régóta van itt, és egyre több vele a gond. Ez most már nem is anyagi kérdés, hanem az élők ingerültsége a feloszlással szemben. Mondhatnók: az egészséges szövetek védekezése.

Egy katéterezés alkalmával Gizi nővér hibázik, kicsit odadöf. A zacskóban vér gyűlik a vizelethez. Sok vér. Az ő sunyi szemébe nézek, tudom, hogy szándékosan tette. És máskor és másokkal is megtette már. És mindig meg fogja tenni hasonló esetben.

– Inkább hálás lenne nekem – mondja a pillantása –, elvégre arra mozgatom a dolgot, amerre maga is akarja.

Úgy teszek, mintha elhinném, hogy véletlen volt. Mit is tehetnék egyebet?

A kilencedik nap reggelén munkába indulás előtt érkezem a klinikára. Anya melléből minden lélegzettel kis bugyborékoló hang tör fel.

Amikor délután visszatérek, a hang egy fokkal erősebb. Mintha anyám valami végtelen vízen úszna. A sima, sötét tükör szintje kicsit magas neki, minden tempónál némi víz tódul be elnyitott száján.

Mindene béna vagy sajog. Porból, hámlott bőrből valóságos lebeny leffeg a nyelvén. Eleinte azt hinné az ember, hogy eltávolítható. Aztán kiderül: a lebeny kérgesen és irgalmatlanul odatapadt.

Kicsit szórakozottabban észlel, s mintha kezdeném kevésbé érdekelni.

Másnap reggelre a víz tükre nyugtalanabb, hullámok fodrozzák. Minden centiméterért meg kell küzdenie. A tempók szaporábbak, érezhetően viszik őt valamerre. Merre? Tőlünk biztosan távolabb.

Amikor délután visszajövök, még fokozottabb ellenállással küzdve halad. Sebesen, ellentmondást nem tűrően, elszántan. A szeme beesett, de még mindig megtalálom a pillantását. Arca elsötétül a cél felé iparkodás hevétől, egyre gyorsuló tempókkal távolodik.

– Én most – mondja lassan az Orvos – adok az édesanyjának valamit, amitől kicsit megnyugszik, talán el is alszik.

– Mindent, amit csak gondol.

Egy percen belül visszatér. A fecskendőben átlátszó anyag. Injekcióhoz igazítja a jobb kart. Alkoholos vattával törli. Vagy inkább megsimogatja? Röviden fejet hajt, mielőtt megszúrja.

Halálomig szeretni fogom érte.

Egy perc, és anya máris nyugodtabbnak látszik. Mintha közeledne hozzá egy álom. Már nem iparkodik semerre, hagyja, hogy a hullámok sodorják. De lehet, hogy a partot is látja, s tudja: rövidesen odaér.

Sietve, hogy meghalni ne lássam, elhagyom a klinikát.

– Pár perccel azután, hogy maga elment – mondják a szobatársak két nap múltán, amikor bizonyos formások miatt újra be kell mennem –, talán ki sem ért még a kapun...

– Mindnyájan lementünk az emeletről, valahogy nem bírtunk a kórteremben maradni.

Kis sókmókját már előző nap hazahozta a feleségem. Az óra állt, s valami közömbös időt mutatott.

Esetlen vigasztalások. Az utolsó borraivalók.

A kórteremben már semmi keresnivalóm. Nem akarom az üres ágyát látni. Azt meg éppen nem, hogy valaki más fekszik a helyén.

Kínzom magam vagy védekezem?

Kínozzuk egymást vagy védekezünk?

Taxival érkezünk a temetőbe. A táblán nevek, időpontok. Félóránként egy temetés. Főleg asszonyok, öregasszonyok.

Ahányszor temetőben jártam, még amikor apámat temettük, régen, akkor is főleg öregasszonyokat temettek. Én nem is tudom, honnan van ennyi öregasszony? Az egyik közülük, a fél kettes, anyám volt. Olyan valószínűtlen volt ott a neve.

De hát nem sokáig töprenghettem. Be kellett lépnem az irodára, s hozzálátnom az ügyintézéshez. Az első percek, amiket ott töltöttünk, kihullottak az emlékezetemből.

Akár a halottakból ez az... mint Bercerk néni mondotta pár perc múlva, mikor már vele tárgyaltunk, és ő felháborodottan pislogott felém...